

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus VII. De Executione mandati dispensationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

ignorantes impedimentum, contraxerunt, & consummarunt) detecto impedimento in copula perseveraverint, vel abstinuerint? sed de hoc casu jam dictum est, an & quando copula de necessitate exponenda sit? Denique si copula in casu, de quo n. 2200. fuisset ex intentione eo ipso titulo dispensationem evincendi, explicari deberet hoc ipso per oppositum his, quae diximus n. jam cit. motiva, ceteroquin sufficientia citra hanc circumstantiam, graviora esse deberent, ut ad concedendam gratiam flectant Pontificem, si spes illa talis fuit, prout ad hoc requiritur, ut incurratur poena carenti spe dispensationis, ut dictum est in praemissis.

2204. Dixi. 4. rogent demum gratiam dispensationis v. g. supplicanti igitur Sanctitati vestre Oratores praefati, quatenus cum eisdem oratoribus, quod impedimento v. g. quarti consanguinitatis gradus huiusmodi non obstant, matrimonium iuxta formam CC. Trid. contrahere, in facie Ecclesiae solemnizare, ac in eo postmodum liberè & licitè valeant, dispensare dignemini, cum clausulis consuetis.

ARTICULUS VII.

De Executione mandati dispensationis.

2205. Cum ex dictis constet, dispensationem frequenter concedi in forma solum commissaria, nimirum mandando alteri, ut cum oratoribus dispenset, si repererit, preces veritate niti, hoc est, rem ita se habere, prout Pontifici proposita est à supplicanti tam quoad ipsum impedimentum, quam quoad causas in libello allegatas, quae causae mandato inseri solent cum certis clausulis; breviter exponendum venit, quae in ejusmodi mandati executione comprimis de necessitate observanda sint ad hanc functionem delegatis. Hinc sit

§. I.

An delegatus possit exequi mandatum inscriptum Ordinario sponsi?

2206. Quaestio est, an, si dispensandi forent ex diversa dicecesi, & mandatum dispensationis inscriptum esset Ordinario, seu

Dicecesano Oratoris, is possit mandatum exequi? affirmative dicendum videtur ex P. Sanchez l. 8. matr. D. 35. n. 5. dicentis, quòd, licet oratores sint ex diversa dicecesi, non sit opus in precibus dispensationis explicare utriusque dicecesim, sed sat esse dicendo alterutrius. Nam hoc stante, si dicecesis oratoris expressa est, & huic mandatum inscribatur, non potest non rectè praesumi, intentionem mandantis ferri ad Ordinarium in litteris expressum; cum nequeat restringi ad aliū non expressum, qui non est de necessitate exprimendus: sed contrarium tradit Corradus l. 7. c. 5. à n. 26. docens, esse de notorio stylo Datariae, & Cancellariae necessarium, ut, cum sunt ex diversis Dicecesibus, utriusque exprimatur, eò, quòd intentio committentis delegato potestatem dispensandi de certo Curiae stylo feratur in Ordinarium oratricis, & ideo in clausulis supplicationis apponi: & committatur ordinario oratricis, qui deposita &c. dispenset. Unde in fine ejusdem num. addit, quòd Executor, si huiusmodi stylum ignoret, perperam illas litteras exequeretur.

Quaestio est 2. quid agendum, cum eratur in dicecesi, cujus erat is, pro quo impetratur dispensatio? ut si dictum esset, oratores esse Dicecesis Salamantinae, cum sint Cordubensis, ac proinde commissio facta est Officiali Salamantino? Diana in tract. de Legib. resolut. 36. ait, adhuc valituram dispensationem factam ab Officiali Salamantino; quia non deficit intentio Papae, ut solus petentis Ordinarius dispenset: Sanchez autem l. 8. hic D. 21. n. 39. & ex illo Corradus l. 7. c. 5. n. 29. docent, non posse officialem Salamantinum hanc dispensationem exequi. 1. quòd deficiat intentio Papae committentis, quae est, committere legitimo Ordinario impetrantis, juxta id, quod praescriptum est in Trid. sess. 22. de reform. c. 5. ibi: dispensationes, quacunque autoritate concedendae, si extra Romanam Curiam committendae erunt, committantur Ordinariis illorum, qui eas impetraverint. veniunt autem hic nomine Ordinarij etiam Abbates, & alij Praelati habentes jurisdictionem, quasi Episcopalem, ac proprium districtum; sic Barbof. in cit. loc. Trident. n. 2. Deinde, quia error, quamvis culpa carens, non efficit, ut rescriptum extendatur ad casum, qui sub

Yyy 3

verbis

verbis ejus non comprehenditur, quamvis si is petitus esset, literæ similiter concederentur, ut allegat Innoc. in *e. super literis de rescript. n. 3.*

2208. In hac controversia dicendum videtur, in casu, quo error in dicecesi *impetrantis dispensationem*, solum commissus est à Curialibus in describendo, non obstare valori dispensationis, si mandatum exequatur impetrantis Ordinarius legitimus *in supplicatione expressus*, & Pontifici propositus licet inscriptio per errorem facta sit ad alium; quia, cum ejus valor pendeat ab intentione committentis; & hæc in præsentibus casu non deficiat (quia ponitur, quod legitimus ejus Ordinarius in supplicatione expressus, ac propositus fuerit; & hic in eum consenserit) nihil deficit, necessarium ad valorem. Quando autem dicitur, quod error etiam culpâ carens, non efficiat, ut rescriptum extendatur ad casum sub verbis rescripti non comprehendit, intelligendum venit de errore *circa substantia rescripti*, & quando intervenit in supplicatione Pontifici proposita; non autem si extra hunc casum, ex solo errore scribentium, ut in simili dictum est alibi.

2209. Ex hoc colligitur, quod, si *in supplicatione* fuisset erratum in dicecesi, loco dicecesis, in qua est impetrans, aliam nominando, & hæc Pontifici proposita esset cum inscriptione mandati ad hujus ordinarium, hunc mandatum exequi non posse; quia Pontifex non consensit in hunc, nisi ex suppositione, quod sit legitimus Ordinarius impetrantis. Nec obstat, quod Pontifex *consensisset* in eum, qui est Ordinarius legitimus, si fuisset expressus. Nam voluntas, *quæ non est, sed esset, in dispensationibus nihil operatur*, sed tantum operaretur, ut alibi diximus.

§. II.

Quid dicendum, si erratum sit narrando unum impedimentum pro altero?

2210. Casus est: Oratores sunt in certo gradu *consanguinitatis*, & in mandato exprimitur idem gradus, sed aliud impedimentum, videlicet *affinitatis*; queritur, an, si delegatus hunc errorem deprehendat, possit exequi mandatum; &c. Si per ipsos

oratores in supplicatione Pontifici proposita, unum pro altero expressum sit, non posse; quia tunc deficit intentio Papæ, liberandi oratores ab impedimento nullatenus expresso, ut diximus n. 2208.

Quæstio est, an delegatus mandatum exequi possit in casu, quo impedimentum verè, prout est, expositum ab oratoribus, & in id sic expressum Papa consensit, & solum ob scriptoris incuriam aliud expressum est? negativam sequitur Vincenzus de Justis. l. 1. *dispens. matr. c. 4. à n. 44.* quia delegatus fines mandati egredi non potest, nec literas Apostolicas aliter interpretari, quam verba sonent. c. *Cum dilecta. 22. de Rescript.*

Sed affirmativam probabilius tenet Laman l. 1. *tr. 4. c. 22. à n. 26.* Diana p. 8. *tr. 3. resol. 63.* & alij. quia delegatus faciendum, quod Pontifex fieri voluit in mandato, validè ac licitè procedit; sed in dato casu dispensando in impedimento per oratores expresso, & Papæ cum consensum in ejus relaxationem proposito, delegatus faceret, quod Pontifex fieri voluit in mandato. Ejus enim intentio est, ut in impedimento sibi expresso dispensetur, ut ponit casus. ergo.

Ad rationem in contrarium non verum esse, quod delegatus nec fines mandati egredi, nec literas aliter interpretari possit, quam verba sonent *ex intentione ac mente mandantis*; cuius ratio est, quia mandatum non debet trahi ultra intentionem mandantis. *L. non omnis. ff. si certum petatur*: bene tamen aliter, quam verba sonent ex errore solius scribentis, ubi & de mente illius, ac hujus errore, delegato constat. Et confirmatur ex ipsa doctrina, quam sequitur cit. de Justis n. 54. dicens: *quod error nominis non vitiet gratiam, quando constat Papæ de Persona*, cui concessa est; quia Pontifex intendit dispensationem concedere *petenti, sibi propositæ*, sive is sit Titius, sive Cajus; quia solum spectat gratiæ aequitatem: quæ hujus auctoris doctrinâ suppositâ sic argui potest: juxta ipsum error *in nomine petentis dispensationem*, non vitiat mandatum, quando Papæ constat *de persona petente dispensationem*; ergo nec error *in nomine mandatarij*, seu *diocesani vitiat mandatum, quando Papæ constat de persona mandatarij, seu Diocesani*: ergo idem rectè sequitur.

tur de errore commisso in scribendo falsum impedimentum, quando Papæ notum est impedimentum verum, & in id consentit.

§. III.

An facta delegatione Vicario, possit Episcopus se ingerere?

113. Cum ex dictis constet, mandatum dispensationis extra curiam committi locorum Ordinarijs, quæri potest, quis hoc loco veniat nomine Ordinarij? respondetur, quod non tantum Episcopus, sed etiam Vicarius Generalis; non autem Vicarius Foraneus; cum non faciat idem Tribunal cum Episcopo, ut notat Sanchez l. 3. matr. D. 29. n. 20. Pontius l. 5. c. 11. n. 12. Et quamvis nomine Ordinarij hoc loco veniant etiam inferiores Prelati, qui jurisdictionem quasi Episcopalem habent, & nullius in ecclesia sunt, ac inde affirmat Sanchez l. 8. D. 27. n. 34. de ipsorum Vicarijs; contrarium tamen (de horum Vicarijs) affirmat Corradus l. 7. c. 4. n. 57. allegans, sic habere styllum Curie, & decium à sacra Congregat. quia horum officium non æquiparatur dignitati; his premissis.

114. Ad questionem, initio §. propositam, responso est negativa; quod verum est, etiam Vicario mortuo, vel absente, aut ab officio remoto; ita Sanchez cit. n. 30. Corradus cit. l. 7. c. 4. à n. 38. quorum fundamentum est ex stylo, & constanti usu Curie, nunquam alternativè litteras dispensationis Episcopo, vel Vicario committentis. Unde si Vicarius, cui mandatum commissum est, non amplius foret in officio, ejus executio fieri deberet à successore, si commissio inscripta fuisset officio Vicarij, non expresso ejus nomine; quia tunc respicit Tribunal, & non personam, adeoque delegatio non est personalis, sed realis, quæ transit ad successorem; ita Sanchez cit. n. 2. & 18. Filliuc. tom. 1. r. 10. c. 10. p. 2. n. 343. & alij.

Sed, quid, si mandatum esset directum ad Vicarium, expresso ejus nomine proprio? v. g. dilecto filio Titio, Vicario Viennensi; respondet Sanchez cit. n. 11. Bonacina de Legibus d. 1. q. 3. p. 8. n. 35. si primo loco positum sit nomen proprium ejus, delegationem esse personalem; &

mandatum adhuc per illum, esto desineret esse Vicarius, executioni mandari posse; cum mandatum factum sit personæ; ubi etiam not. in his partibus Vicarium Generalem Episcopi, & Officiale pro eodem sumi, sic ut solâ voce differant, teste Barbosa de offic. & potest. Episc. allegat. 54. n. 53.

§. IV.

An facta delegatione Episcopo, Vicarius se ingerere possit?

Communis responsio est, in causa dispensationis ad Episcopum directæ, Vicario ejus nullam competere jurisdictionem, licet alias haberet mandatum plenissimum ad cognoscendas causas delegatas, & delegandas. Nam jurisdictio, quæ nec actû, nec habitu competit, subdelegari non potest, consequenter in tali mandato non venit jurisdictio delegata aut in futurum deleganda; sic de Justis cit. l. 1. c. 4. n. 62. Pafecius in praxi Episc. p. 2. c. 4. n. 7. & alij. Quod tamen intellige, quoad nudum ministerium, seu ipsum actum dispensandi, ut colligitur ex illa clausula: Tuam conscientiam oneramus. Ex eo enim inferunt, ipsam dispensationem non posse subdelegari, eò, quod electa sit industria personæ. Corradus cit. l. 7. c. 6. à n. 4. Menoch de arbitrar. Jud. l. 1. q. 68. n. 2. & alibi.

Ex hoc inferitur, quod delegatus, non obstante illâ clausula, receptionem testium, & informationem possit alteri committere, juxta communem doctrinam, quam tradit Innoc. in c. fin. de offic. deleg. quod, quando nudum ministerium unâ cum jurisdictione committitur, non possit quidem nudum ministerium delegari, sed tantum jurisdictio, nimirum recipiendi testes, examinandi &c. Inferitur 2. ut verificentur prædicta (nimirum ea, quæ à supplicanti- bus allegata sunt) sufficere, si delegatus recipiat juramenta testium, & per alios, quibus examen commisit, intelligat, preces veritate niti, modò hi sint viri integre omnino fidei, ne delegatus per eos deceptus, cum periculo nullitatis, oratores dispense.

§. IV.

§. V.

An delegatus sententiam nulliter factam
revocare possit?

2217. R. Delegatum semel in iudicando functum plene officio suo, non posse amplius mutare sententiã suam, esto deprehendat, se nulliter ac invalidè pronuntiãsse. Nam positã semel tali functione per sententiam definitivam, expirat iurisdicctio delegati. *L. Judex posteaquam. ff. de re iudicat.* Et ideo etiam Judex delegatus, si semel iudicavit, licet nulliter, & invalidè, functus est officio suo; nec ei amplius convenit, sententiam revocare. *L. Paulus. 1. ff. de re iudicat.* Hæc tamen intellige de Iudice delegato, non Ordinario, qui iure proprio iudicat; nam delegatus agit iure alieno, & ad unum duntaxat concessõ; intellige. 2. quòd nihil possit ex vi iurisdictionis delegatæ. Nam si simul esset ordinarius, de valore, vel invaliditate matrimonij, nihilominus cognoscere posset; quia has causas cognoscit iure suo; sic Corradus *cit. l. 7. c. 4. n. 56.* ex Sanchez *l. 8. d. 27. n. 39.* An autem idem procedat in delegato per sacram penitentiariam pro foro tantum conscientie, dicemus infra, & quidem negativè, ut patebit.

§. VI.

An delegatus teneatur cognoscere de his,
quæ in litteris non continentur?

2218. Responsio est negativa; plus enim nec potest, nec prestare tenetur, quàm ex mente mandantis contineant litteræ mandati. Unde nec vi clausulæ (*si preces veritate nitantur*) exigere aut debet, aut potest plus, quàm mandatum ex mandantis mente contineat: quia tamen, ut notat de Justis *l. 1. c. 4. n. 265.* Iudices delegati, circa quadam quandoque interrogant, quæ non debent, ideo:
2219. Not. 1. olim in dispensationibus matrimonialibus cum consanguineis, vel affinis, fuisse appositam clausulam: *dummodo copula non intercesserit*: hodie tamen non dari dispensationes cum eã clausulã, ut refert Corradus in *praxi dispens. Apost. l. 8. c. 2. n. 20.* consequenter Iudices delegatos ad dispensandum cum consanguineis, vel affinis, non tantum non te-

neri, dispensandos interrogare, an inter eos habita sit copula? (nisi allegaretur ut causa motiva propter scandala inde oritura, ut dictum jam est sapius) sed male omnino facere, illos super hoc examinando; quia non spectat ad eos examinare de his, quæ non sunt in mandatis, & ideo, talem consuetudinem super hoc examinandi, multi Doctores vocant corruptellam, & contra expressam mentem Papæ; sic de Justis *cit. n. 265.*

Not. 2. an in casu, quo in mandato adderetur ea clausula (*dummodo copula non intercesserit*) Oratores tenerentur Executori fateri copulam habitam, si foret occulta? affirmativam sequi Vincentium de Justis *cit. n. 261.* & alios; quia ly *dummodo* importat conditionem, sub qua committitur iurisdicctio delegato; igitur constare debet, an subsistat, an non? sed probabilius esse oppositum, & Oratores interrogatos, non teneri eam fateri; cum occulta est; ita Sanchez *l. 8. hic d. 2. n. 13.* Pontius *lib. 8. eod. c. 17. §. 6. n. 37.* alij. quia hæc facultas dispensandi debet intelligi *secundum naturam dispensationis concessæ*, quæ est *pro foro externo*; adeoque ly *dummodo* non importat non intervenientiam copulæ, utriusque tanquam conditionem; sed *non interventionem copulæ notã in foro externo*; ubi autem copula, quæ intercessit, occulta est, verificatur, non intervenisse copulam notam in foro externo; ergo; quod confirmari potest ex dictis supra de copula habita *cum spe* ex hoc ipso facilis obtinendi dispensationem.

Si quæras, quando delegatio dicatur personalis, quando realis? R. id constare ex num. 2214. ubi etiam diximus illam non expirare, licet cedat, vel removeatur ab officio; istam autem in casu, quo delegatus moritur vel decedit ab officio, transire ad successorem; quibus adde, delegationem personalem; quavis facta sit personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, si delegatus moriatur, finiri, sive res adhuc sit integra; sive non; sic Parisius de *Resignat. l. 1. c. 11. n. 17.*
& alij.

§. VII.

Quando delegatus censeatur habere jurisdictionem?

222. R. i. quod nullam habeat jurisdictionem quoad exercitium, priusquam literarum mandati sibi presentata fuerint. Licet enim ipsa die datae litterarum jurisdictionem recipiat *in habitu*, non habet tamen *in actu*, & exercitio ante earum presentationem. c. *super eo*. 12. de *Appellat.* ibi: si autem intra certum tempus lis decidenda committitur, ex tunc terminus incipit currere, cum *Judices contigerit literas recepisse*; & c. *Pastoralis*. 12. de *Rescript.* ibi: *sed antequam exprimentur persone, vel res, delegatus nequit jurisdictionem hujusmodi exercere*. ubi Gl. V. *Jurisdictionem*, habet ergo jurisdictionem, ait (intellige, habitu) licet non habeat exercitium.

223. Ex hoc sequitur, omnia acta delegati post datam litterarum, sed ante illarum presentationem, esse nulla, & irrita, nec convalescere post subssecutam illarum presentationem, ut docet Sanchez l. 8. *matr.* d. 29. num. 10. & alij. Unde non sufficit, quod sciat, delegationem in se factam esse, ut docet Lotharius l. 1. q. 40. n. 27. Nam vis delegationis non stat in scientia, vel ignorantia delegationis, sed in productione litterarum, seu mandati; ratio est, quia, cum jurisdictione sit qualitas, quæ non inest homini naturaliter; probari debet, quod non sit, nisi exhibitione mandati, quo docere possit commissionem sibi factam ab eo, cujus est, delegare potestatem relaxandi legem suam pro tali casu, ut bene docet Sanchez cit.

224. R. non sufficere, quod presentetur delegationis, seu litterarum commissionis exemplar, sed debere mandatum originaliter presentari. Nam alias nec certus fuit delegatus de jure sibi competente; nec de illo probationem faceret debitam; & ejusmodi commissiones in re tam gravi, qualis est valor hujus Sacramenti, pendentis a jurisdictione delegata, sæpe suppositivis literis, & fraudum periculis exponerentur; ita Card. Tusch. *conclus.* 435. n. 9. & complures alij.

225. Ex hoc colliges, ut Oratores a delegato valide dispensentur, non sufficere, quod Pontifex supplicationi annuerit, quod mandatum super hoc expediti præceperit,

Tom. IV.

quod Oratores certi sint, jam etiam esse expeditum mandatum, & actu esse in via, imò statim adfuturum, si delegatus illud in originali nondum habet; tum quia jurisdictione sibi commissa prius uti non potest, ut dictum est n. 2223. tum quia delegatus nulliter agit, non præmissa cognitione causæ secundum formam mandati, ut dicemus infra. Et ideo, si Oratores impediti, post supplicationem Romæ factam, ac ejus admissionem à Papâ, certiores de mandato redditi, & commissione proximè mittenda, dissimulato impedimento, etiam in facie Ecclesiæ contraherent, contractus irritus esset, etiam si per errorem putaverint, hoc ipso se solutos ab impedimento, quod Papa concesserit, ut ipsorum Ordinatio dispensatio quoad ipsos committatur; quia tamdiu manent legati impedimento, donec delegatus mandatum exequatur, ut per se constat; mandatum enim non continet gratiam factam, sed faciendam.

Hinc si Orator sciens impedimentum, 2226. crederet sufficere, quod Pontifex supplicationi annuerit, & mandatum proximè adfuturum sit, oratrici persuaderet, se jam posse licitè, ac validè contrahere, & ambo factò contraherent, matrimonium nullum foret; & si oratrix errore vel deceptione cognita, cum illo remanere nolle, etiam si copula intervenerit, vel Orator spondeat, se procuraturum mandatum dispensationis, validè ac licitè peteret *judicio Ecclesiæ* ab illo separari, nec ei declaratio nullitatis negari posset, si Oratorem conveniret apud Ordinarium, de quo dictum est in superioribus qq.

§. VIII.

An mandatum dispensationis expiret mortuo Papâ?

227. Quæstio procedit, si res adhuc sit integra? negativam sequitur Sanchez l. 8. *hic* d. 28. n. 44. quod omnino procedit, si mandatum datum sit nomine *sedis Apostolicæ*; hæc enim stat, etiam extincta persona, quæ illam sedem tenebat; sed si data sit nomine ipsius Papæ, tunc Ecclesiam gubernantis? de *Justis* l. 1. c. 6. n. 50. censet non esse improbabile, omnes ejusmodi commissiones, quæ incipiunt à nomine *Pontificis*, censeri tamen factas nomine *sedis Apostolicæ*, consequenter non expi-

Zzz

rare

rare mortuo Papâ: Sanchez tamen cit. n. 46. iudicat, eo casu habendas tanquam factas nomine persone, seu nomine ipsius Pontificis; ex quo sequitur delegationem, re adhuc integrâ, Pontifice mortuo, exspirare juxta communem doctrinam, quod gratia concessa ad beneplacitum persone concedentis, extinguatur eius morte, de qua Barbof. de Clausul. Usufrequent. V. Ad beneplacitum n. 2. & hoc indefinitè videtur procedere de jurisdictione delegata nomine persone delegantis; cum solum excipiatur *jurisdictio Ordinaria* propter favorem publicum. sic Barbofa cit. n. 4. cum Sanchez l. 8. hic d. 28. n. 5. si tamen simul etiam exprimeretur *sedes Apostolica*, omnino probabile est, concedi nomine dignitatis, ut vult de Justis.

2228. Not. præterea, delegatum à Papa, quoad causam delegatam (esto alias tantum esset Vicarius Episcopi) habere eandem auctoritatem, quam habet ipse Papa c. Sanè. 11. de offic. delegat. Et ideo informationes capiendas, & depositiones testium excipiendas, committere poterit non tantum inferiori, sed etiam se superiori in alijs; & quamvis in mandato nihil dicatur de recipiendo juramento à Testibus: quia tamen, concessâ jurisdictione, concessâ intelliguntur omnia, sine quibus ipsa exerceri non potest, eo ipso etiam illud ab ipsis exigere, ac recipere valet.

§. IX.

An Contenta in mandato ante executionem verificari debeant?

2229. Ante resolut. not. delegatum in re tanti momenti exequenda, cum agat vices summi Pontificis, conscientiam ejus onerantis, debere procedere cum omni relictitudine, prudentia, & diligentia. Et ideo Trid. sess. 22. de Reform. c. 5. vult dispensationes committi Ordinarijs, qui tamen dispensare non possint, nisi causâ cognitâ, & probatis precibus; idem habet sess. 25. de Reform. c. 18. qua de causa etiam in mandato ponitur clausula: *de premissis te diligenter informes*; ex hoc enim sequitur. 1. non sufficere, quod impedimentum, super quo dispensandi sunt Oratores à Commissario, sit notorium, nisi id ipsum iste accipiat *per informationem ab alijs acceptam*, rebus diligenter examina-

tis; nam licet hæc conditio, *te informes*, tacitè insit mandato; tamen cum hoc termino *diligenter* non insit tacitè mandatum, consequenter plus exigit, quam præcisè notorium, & conditio, quæ tacitè insit; ita Sanchez l. 3. d. 33. n. 34. & l. 8. d. 34. num. 26. quod confirmatur ex illis etiam verbis in mandato expressis: *& per informationem eandem preces veritate nisi repereris*. V. tamen dicenda. à n. 2233.

Sequitur. 2. informationem illam prævia prærequiri, ut formam, seu conditionem, sub qua sit commissio dispensandi, sic, ut eâ non positâ, jurisdictione non censeatur Commissario absolutè concessâ; ita Sanchez cit. d. 34. n. 26. Filiuc. tom. 1. tr. 10. p. 2. n. 354. & alij. Concessio enim facta, ut dispensetur, *si per diligentem informationem compereris preces veritate nisi*, conditionalis est, ex dictis.

Sequitur. 3. informationem in mandato requisitam cadere super omnia Pontifici narrata; hoc est, ea, quæ Pontifici posita. 1. quoad impedimentum, pro cuius dispensatione supplicatur. 2. quoad ea, per quibus gratia principaliter fundata est. nimirum causas, ex quibus Pontifex finaliter motus est ad dispensationis gratiam concedendam; sic Garaciâ de Benefic. p. 6. c. 2. §. 2. n. 225.

Sequitur. 4. non deficere mandatum, etsi aliquid ex narratis non verificetur, si illud non pertineat ad substantialia mandati, cujusmodi sunt impedimentum præpropositum, secundum quod debet de jure, ut dictum est supra, & causæ pro dispensatione in tali casu receptæ; ita Sanchez l. 8. d. 21. n. 32. excipe nisi aliquid accidentale foret omissum, unde sequetur præjudicium tertio. Nam eo casu fieret exponendum de necessitate; quia Pontifex non intendit, per gratiam uni faciendam, alteri causare præjudicium, nisi hoc expresso addatur: *non obstante jure tertij*, &c.

§. X.

Qualiter verificandæ preces?

Antequam delegatus ad exequendum dispensationis mandatum procedat, ipse per diligentem informationem, constare debere de veritate precum, diximus præced. difficultas nunc est. 1. quo tempore veræ debeant esse preces? an imp-

rationis, an executionis? sed ad hoc jam constat ex dictis à num. 2078.

2234. Difficultas est. 2. an informatio, quam super veritate prius capere delegatus tenetur per testes, exigat formale testimonium ex auctoritate, vel iudiciale cognitionem? R. negative. 1. quia mandatum prius non exigat, quam ut delegatus se diligenter informet, quod fiat sine formali examine testimonium, & cognitione iudiciali. 2. quia CC. Trid. sess. 22. de Reform. c. 5. non exigit, summarie, ac extrajudicialiter fieri; sic enim loquitur Concilium: Dispensationes, quacunque auctoritate concedende, si extra Romanam curiam committenda erunt, committantur Ordinarijs illorum, qui eas impetraverint; ex vero, quæ gratiosè concedentur, suum non sortiantur effectum, nisi prius ab eisdem, tanquam delegatis Apostolicis, summarie tantum, & extrajudicialiter cognoscatur, expressas preces subreptionis, vel obreptionis vitio non subiacere.

2235. Difficultas est. 3. an delegatus possit dictam informationem capere ab ipsis sponsis: R. sufficere, si delegatus sit pro foro conscientie tantum. Nam ibi penitens est reus simul, & testis legitimus; non pro foro externo. Nam hic, in propria causa disponens, non admittitur.

2236. Difficultas est. 4. an delegatus informationem recipere possit testibus receptis non jurantibus? negat Gutierrez de matr. c. 126. n. 70. sed probabilius affirmat Sanchez l. 8. d. 35. n. 16. & alij; cum ex dictis procedere possit non receptis Testibus in forma iudiciali; requiritur tamen, quod non recipiat in Testes, nisi fide dignos, de quorum integritate constet; aliàs supplementum faciendum esset majori eorum numero.

2237. Difficultas est. 5. an delegatus possit mandatum exequi in casu, quo omnia, quæ probanda fuerant, coram delegato per Testes fuissent verificata, sed contrarium constaret delegato? R. posse, si ei constaret solum ex foro Sacramentali (nam notitia inde habita, extra Sacramentum, est nulla, ac perinde, ac si omnino ignoraret) non tamen si aliunde. Nam commissio ipsi est facta non utcumque etiam habita informatione; sed ipsius iudicio, ac discretioni, onerata insuper conscientia eius; ita Sanchez l. 8. d. 34. n. 21. Salas de legib. d. 20. sect. 10. n. 97. & alij. Nam

hoc sonat idem, ac, si post diligentem informationem in conscientia tua repereris, preces veritate niti.

Et ideo dicitur: discretioni tue; quo significatur, quod debeat procedere, distinctè cognoscendo, discernendo verum à falso, utile à noxio, &c. Discretio enim est mater virtutum, ut ait S. Thomas in 3. dist. 33. q. 2. a. 3. dicens: esse actum prudentia, genitricem, custodem, ac moderatricem virtutum; & sic accipitur à Canonistis, ut notat Pereyra in Elucidario num. 663. juxta c. Praesentium. 5. q. 5. & c. 1. de Offic. Custod. Hinc explicat perspicuam, & dilucidam rerum consequentium expositionem cum maturitate, hoc est, ad leges prudentia; quod in dato casu delegatus non praestaret, si nihilominus ad dispensandum procederet, sciens esse falsum, quod testes affirmant.

Ex hoc etiam infert Corrad. l. 8. c. 2. n. 7. 2239. quod delegatus, si cognosceret, ex matrimonio contrahendo, malum aliquod, aut grave scandalum nasciturum, poterit, ac debet dispensationem denegare. Nam quemadmodum causa secuturi verosimiliter scandali, si dispensatio negaretur, est causa concedendi dispensationem; sic causa secuturi verosimiliter scandali, si concederetur, est causa negandi; quod tamen intellige, si scandalum ex concessione praevaleret malo secuturo ex negatione dispensationis.

Difficultas est. 6. an delegatus, non reperiens veram esse causam Pontifici per Oratores expositam, possit mandatum exequi, si deprehendat adesse alias urgentiores, sed in supplicatione Pontifici porrecta non expositas? negativam sequitur Corradus. l. 7. c. 5. n. 59. de Justis lib. 1. c. 6. n. 303. Nam delegati jurisdictio non extendit se, nisi ad expressa in mandato.

In hac quaestione dubitari potest, an Pontifex, Oratoribus concedens gratiam, à suo delegato faciendam ex causa per ipsos in supplicatione expressa, sic voluntatem suam gratiosam alliget illi expresse cause, ut, nisi ea coram delegato verificetur, nolit consensum suum fortiri ullum effectum, etiamsi adsint causæ aliæ allegatæ graviores, & urgentiores? si enim ad hoc affirmativè respondetur tunc ad casum, de quo quaeritur priori numero, respondendum erit pariter, delegatum

Zzz 2 non

non posse mandatum exequi defectu jurisdictionis, cum delegatio non reperta illa causa deficiat.

2242. Nec juvat dicere, quod Pontifex certo, ac eodem modo, imò facilius concessisset hanc gratiam, si oratores, urgentiores illas ipsi causas exposuissent. Nam hoc solum probat, quod Pontifex *habuisset* voluntatem dandi hanc gratiam etiam ex his causis; non autem, quod *habuerit*; at in his non attenditur, *quid fecisset, sed quid fecerit*. Voluntas enim, quæ non est, sed effectus, nihil operatur, sed operaretur, si poneretur, ut diximus alibi.

2243. Pro resolut. hujus dubitationis nota, quod Pontifex dupliciter consentire possit in aliquam gratiam petitam ex causa proposita. 1. *consentiendo in gratiam sub hac causa specificè, ac exclusivè*, nimirum sic, ut nisi sit hæc, prout exponitur, nolit gratiam esse concessam, esto forent alia. 2. *consentiendo in gratiam non sub hac causa, quæ tali specificè, sed generaliter*, solum positivè consentiendo in gratiam *sub ratione generica cause sufficientis* pro danda dispensatione in casu proposito.

2244. Pontificem utrovis modo posse consentire in gratiam petitam non est dubium; sed in questione manet, an hoc an illo modo? si enim primo modo consentit in gratiam exclusivè, jam ex dictis patet, delegatum, ubi repererit, non verificari causam expressam, non posse mandatum exequi; si secundo modo, posse. Nam illæ urgentiores causæ veniunt *sub ratione generica cause sufficientis* ad concessionem, ut ponimus; & Pontifex consentit in gratiam *sub causâ expressâ secundum rationem non specificam; sed communem, & genericam, cause sufficientis*, quibus positus:

2245. R. Videri probabilius, quando Pontifex consentit in gratiam postulatam ex aliqua causa sibi proposita, nisi aliud exprimat, aut expresso jure cautum sit, consensum ejus non alligari simpliciter causæ propositæ, *in quantum explicat talem rationem specificam* v. g. angustia loci, *sed in quantum explicat rationem communem, & genericam cause, in tali casu omnino iustæ, ac sufficientis ad relaxandam legem, & indulgendam gratiam*. Hoc enim suadet 1. pietas benignæ matris Ecclesiæ, nolentis sibi supplices ita restringere in concessione gratiarum, ut ea concessa hoc ipso careant, quod non subest hæc determinata causa, licet adsint aliæ urgentiores, extra culpam, dolum, & fraudem omittæ, si hæc sint sufficientes imò graviore pro eodem casu. 2. quia licet verum sit, quod non præsumatur Pontifex consentire in gratiam, relaxando legem suam, nisi ex causa; nec ex alia, nisi ex cognita, consuetudine proposita: quia tamen causa proposita v. g. angustia loci, explicat duam rationem communem omnibus causis sufficientibus ad dispensandum in tali impedimento; & rationem specificam, ex ipsa loci angustia desumptam; rectius præsumitur consentire in gratiam sub ea causa, non sub ratione differentiali, sed communi causa pro tali casu sufficientis, si revera in Oratoribus deprehendatur.

Similis casus refertur à Gobat in *Theol. experim. tr. 8. à n. 728. & seq.* ubi quidam Ordinario afferens Breve dispensationis super atate ad ordines, cui inserta erat causa, quod jam esset Diaconus, cum in re non esset. Ordinarius enim repertiens in notore alias causas sufficientes in dispensando, quæ ad concedendam eam gratiam recipi solent, consuluit Nuntium Apostolicum apud Helvetios, qui erat Fredericus Berromæus, Patriarcha Alexandrinus, is Lucernâ 6. Octob. 1660. hic eidem indicavit per rescriptum: *posse ipsum tunc, eandem dispensationem, à presato Clerico porrigendam admittere, ea etiam de causa; cum aliæ fuerint rationes, quæ Sanctissimum ad ejusmodi gratiæ concessionem moverint.*

Hujus autem ulterior ratio est; quia etiam Pontifex censetur consensum suum, quocumque aliquo dispensat in lege propria, conformare juribus, & legi à se condita in casu talis actus: at nullum jus, aut lex Pontificia extat, quæ dispositum sit, consensum ejus ferri univè in gratiam sub causâ expressâ, secundum quod specificè talis est, nisi in casu particulari id in rescripto exprimat, vel in certâ materia lege cautum sit; qualiter, cum supplicatur pro beneficio titulo paupertatis, cautum est, ut supplicans mentionem faciat beneficii etiam tenuis, si quod habeat, ergo.

Dices, id exigi à stylo Curia, cui censetur Pontifex se conformare. R. Si hoc dicatur ex stylo, prout diximus jam sæpius, nimirum

nimirum notorio, & Pontificia decisione, ac declaratione firmato, objectionem procedere; non autem, si loquatur solum de illo, qui frequenter variatur, & mutatur, aut saepe inducitur ab officialibus Curiae, ut dictum est in praemissis. Nam lex, quae tantam communitatem obstringit, ut est totus populus Christianus, ex aliquo defectu, vel omissione irritans actus, quibus pro gratia fideles recurrunt ad gremium S. Matris Ecclesiae, & ipsius etiam maternum consensum (ubi ejus existentia nec moraliter certa, nec notoria est subditis) vix justa esse potest, aut proximè obligans sub nullitate actus: stylus autem ille, in quo se fundat contraria sententia, est valde mutabilis, & paucis in variatione sua notus, quoad ejusmodi dispensationes matrimoniales, imò ab ipsis Curialibus non aequè admittitur, quibusdam affirmantibus, alijs negantibus, ut patet ex casu, de quo in supra dict. & alibi n. 1169. & 2099. ergo illi non censetur in mandato consensum suum Pontifex conformare pro tali casu.

1249. Dices 2. Delegatus non potest exequi mandatum quoad gratiam *sub causa*, sub qua Pontifex non consensit in gratiam; sed in dato casu exequendo mandatum quoad gratiam in mandato contentam, illud exequeretur quoad gratiam sub causa, sub qua in eam Pontifex *nullo modo* consensit. r. quia non consensit in gratiam *sub causa non expressa*, utpote non cognita; sed nec consensit in gratiam *sub causa expressa*; nam illa non est; ergo r. concedi, quod delegatus quoad gratiam in mandato concessam nihil agere possit, quando in eam dandam sub causa in mandato narrata nullo modo consensit Pontifex; quare, licet non possit dici, quod consenserit in gratiam sub causa *nullo modo expressa*, & *ipso proposita*; satis tamen est, quod ei *causa expressa specificè*, proposita sit *sub ratione generica cause omnino sufficientis*; & sub hac ratione cause consenserit in gratiam; at sic fieri in dato casu, probabilius est, ut diximus à n. 2243. ergo.

1250. Dices 3. ergo delegatus etiam poterit exequi mandatum dispensationis datum pro certo impedimento, licet reperiat, non esse illud, quod expressum est; sed aliud; quia praesumi poterit Pontificem consensisse in relaxandum impedimentum pro-

positum, secundum quod explicat *rationem communem impedimenti dirimentis*; non specificam, & differentialem. r. illatum admitti, quando impedimentum expressum, sed non existens, est ejusdem rationis cum noti expressio, sed revera existente in oratoribus, & hoc sub illo continetur, ut constat ex dict. supra; non autem secus, si scilicet sint diversae rationis; ratio est, nam aliud est *objectum*, in quod fertur consensus; aliud *propter quod*. Hujus enim mensura pendet à *notitia illius*; cum causa finalis, & motiva (nimirum ratio, propter quam, ut sufficientem, pro hac specie impedimenti Pontifex consentit in relaxandum impedimentum in eà specie) non recipiatur ut sufficiens ad relaxandum impedimentum in alia specie; ergo impedimentum debet esse cognitum vel in se, vel in eo, in quo continetur, tanquam minus in majori ejusdem lineae: at *objectum propter quod*, seu causa dispensandi, sufficiens pro impedimento tali, reperitur semper in causa urgentiori pro eodem impedimento, nec aliter ab ea pendet consensus in *objectum quod*. ergo.

ARTICULUS VIII.

De clausulis matrimonialium dispensationum.

Cum multa jam passim in hac materia dicta sint, ut constabit ex seq. paucis solum agam circa clausulas apponi solitas mandatis, & rescriptis dispensationum *matrimonialium*, quando earum commissio fit à Summo Pontifice, non à Penitentia-ria, de qua specialiter dicam infra. Not. autem generaliter, esse differentiam inter clausulas consuetas, & apponi solitas in rescriptis ex stylo Curiae, *consulto & volente Pontifice*; & illas, quae apponuntur *ex stylo Notariorum*. Nam haec non attenduntur, ut notat Barbosa *de claus. usu freq. in princip. n. 3. & 13.* his praemissis.

§. I.

De clausulis in genere.

Circa praesentem materiam not. 1. clausulas, quae in rescriptis Pontificijs apponi consueverunt ex stylo Curiae, decisione, ac

Zzz 3

authori-